

فصل ۵

سامانه های بین المللی و ملی پاسخگویی به سوانح

مطالب آموزشی فصل:

- صلیب سرخ
- سازمان بهداشت جهانی
- صندوق کودکان سازمان ملل متحد
- کمیساریای عالی پناهندگان
- دفتر عمران ملل متحد
- برنامه جهانی غذا
- سازمان مدیریت بحران و کارگروه های تخصصی
- اورژانس کشور
- سازمان آتش نشانی شهرداری های کشور

زمان جنگ) می باشد. این کمیته حداکثر دارای بیست و پنج عضو بوده که بر مبنای اساسنامه، همگی سوئیس هستند.

تنها هدف کمیته بین‌المللی صلیب سرخ از زمان تاسیس، تضمین حمایت و کمک‌رسانی به قربانیان درگیری و منازعات مسلحانه بوده است. این مهم از طریق فعالیت مستقیم در سراسر جهان و نیز با تشویق دولت‌ها برای توسعه و گسترش حقوق بین‌المللی بشردوستانه و ترویج احترام به آن از سوی دولت‌ها و تمامی حاملان سلاح، تحقق می‌یابد. فعالیت‌های این سازمان بر مبنای اصول هفتگانه نهضت بین‌المللی صلیب سرخ و هلال احمر، گسترش فعالیت‌های بشردوستانه و کنوانسیون‌های ژنو است.

سازمان همچنین سعی کرده تا با پیامدهای انسانی درگیری‌های نیمه دوم قرن بیستم، که با درگیری اسرائیل و فلسطین در ۱۹۴۸ شروع شد، دست و پنجه نرم کند.

در ۱۹۴۹ به پیشنهاد کمیته، دولت‌ها توافق نمودند تا در سه کنوانسیون ژنو موجود (که به مجروحان و بیماران در میدان نبرد، قربانیان جنگ در دریا و اسرای جنگی پوشش می‌دادند) بازنگری کنند و کنوانسیون چهارم را هم به آن اضافه کنند: حمایت و حفاظت از غیرنظامیانی که تحت کنترل نیروهای دشمن زندگی می‌کنند. این کنوانسیون‌ها مبین تعهد و رسالت اصلی کمیته بین‌المللی صلیب سرخ در زمان درگیری مسلحانه هستند.

در ۱۹۷۷ دو پروتکل الحاقی به کنوانسیون‌ها هم تصویب شدند، که اولی به درگیری‌های مسلحانه بین‌المللی و دومی به درگیری‌های داخلی ربط دارد. در واقع تصویب این پروتکل‌ها نقطه عطف به حساب می‌آید. در این پروتکل‌ها همچنین قواعد ناظر بر نحوه هدایت درگیری نیز لحاظ شده‌اند.

INTERNATIONAL

FEDERATION

نهضت بین‌المللی صلیب سرخ و هلال احمر: تاریخچه:

در سال ۱۸۵۹ در جنگی که بین فرانسه و اتریش در شمال ایتالیا در منطقه سولفورینو رخ می‌دهد، جوانی ۲۹ ساله به نام ژان هانری دونان، تاجر و فعال اجتماعی اهل سوئیس و شهر ژنو، در حال عبور از منطقه جنگی، به صورت داوطلبانه به مداوای مجروحان و مصدومین این جنگ می‌پردازد.

ژان هانری دونان در سال ۱۸۶۲ میلادی، خاطرات خود را از جنگ فوق، در کتابی به نام "خاطره ای از سولفرینو" می‌نویسد و خواستار تشکیل سازمانی مستقل و بی‌طرف، برای کمک آسیب دیدگان از جنگ می‌شود.

در نتیجه این اقدام، در سال ۱۸۶۳ میلادی، کنفرانس بین‌المللی متشکل از ۱۶ کشور در ژنو تشکیل شد و موافقتنامه ۱۸۶۴ برای بهبود وضع مجروحان و رنجوران نظامی میدان جنگ تدوین شد و به امضای نمایندگان ۱۲ دولت از کشورهای شرکت‌کننده رسید که در آن، بی‌طرف شمردن متصدیان خدمات پزشکی نیروهای مسلح، رفتار انسانی با زخمی‌ها و بی‌طرفی غیرنظامیانی که داوطلبانه به کمک مجروحان جنگ می‌شتابند و نیز علامتی بین‌المللی به منظور مشخص شدن اعضا و وسایلی که در این راه به کار می‌روند، پیش‌بینی شده بود.

به خاطر ملیت هانری دونان، صلیبی سرخ بر زمینه‌ای سفید به تقلید از پرچم سوئیس به عنوان نماد و علامت آن انتخاب شد.

کمیته بین‌المللی صلیب سرخ:

کمیته بین‌المللی صلیب سرخ در سال ۱۸۶۳ توسط هانری دونان، مؤسس نهضت صلیب سرخ و هلال احمر و چند تن از یارانش تاسیس شد. این کمیته سازمانی مستقل، غیر دولتی، خصوصی از نظر سیاسی، مذهب و بی‌طرف و شعار آن (نیکوکاری در

ICRC

• سیستم‌ها و نظام‌های بهداشت و سلامت: خط‌مشی‌ها و استراتژی‌های کلان دولت‌ها در حوزه سلامت، دسترسی مناسب به دارو و تکنولوژی‌های درمانی و تسهیل عملکرد سیستم‌های بهداشت و سلامت در دولت‌ها، از جمله زیرمجموعه‌های این دسته است.

• آمادگی برای مواجهه با چالش‌ها و ظرفیت کشورها برای مواجهه با چالش‌ها و بحران‌ها و همین‌طور آماده بودن آن‌ها برای درک شرایط اضطراری و پیش‌بینی احتمال وقوع آن‌ها و مدیریت شرایط بحران از جمله زیرمجموعه‌های این دسته است.

• بودجه‌های مرتبط با فرایندهای داخلی سازمان بهداشت جهانی

شفافیت، مدیریت داخلی سازمان، برنامه‌ریزی استراتژیک و تخصیص بهینه منابع و انجام کارهای ستادی و هماهنگی‌ها، از جمله زیرمجموعه‌های دسته‌ی ششم هزینه‌های سازمان بهداشت جهانی است.

با توجه به توضیحات فوق، می‌توان سازمان بهداشت جهانی را حاصل سرمایه‌گذاری مشترک اعضای سازمان ملل متحد برای تلاش جمعی جهت بهبود وضعیت سلامت در سطح جهان دانست.

صندوق کودکان سازمان ملل متحد:

یونیسف یا صندوق کودکان سازمان ملل متحد، یکی از آژانس‌های سازمان ملل متحد است که برای تحقق حقوق کودکان و کمک به بهبود وضعیت زندگی آنان در سرتاسر جهان فعالیت می‌کند. یونیسف که خط‌مشی خود را از پیمان نامه جهانی حقوق کودک می‌گیرد، متعهد است که بقاء، حمایت و رشد و تکامل کودکان را در سطح جهان حفظ کرده و اولویت‌های توسعه‌ای و اصول

• وظایف کمیته بین‌المللی صلیب سرخ:

- حفظ و نشر اصول اساسی نهضت صلیب سرخ
- به رسمیت شناختن جمعیت‌های ملی
- بر عهده گرفتن وظایفی که قرارداد ژنو تعیین می‌کند
- حفاظت از زندگی و کرامت قربانیان جنگ و خشونت‌های داخلی و امدادسانی به آن‌ها

سازمان بهداشت جهانی:

که به اختصار WHO خوانده می‌شود، یکی از زیرمجموعه‌های تخصصی سازمان ملل متحد است که به وضعیت سلامت عمومی در سطح جهان توجه دارد. این آژانس در ۹ آوریل سال ۱۹۴۸ در ژنو واقع در کشور سوئیس تاسیس شده است. بودجه سالیانه سازمان بهداشت جهانی در حال حاضر حدود سه میلیارد دلار است که تقریباً یک چهارم آن توسط اعضا و بقیه‌ی آن توسط کمک‌های داوطلبانه تامین می‌شود. بودجه‌ی این سازمان در شش ردیف هزینه می‌شود که توجه به این حوزه‌ها، می‌تواند مأموریت و اهداف سازمان بهداشت جهانی را شفاف‌تر نماید:

- بیماری‌های قابل انتقال:
- بیماری‌هایی مانند AIDS، هپاتیت، مالاریا و بیماری‌هایی که با واکسیناسیون قابل پیش‌گیری هستند در این دسته قرار می‌گیرند.
- بیماری‌های غیرقابل انتقال:
- بیماری‌هایی مانند بیماری‌های ذهنی و روانی، اعتیادهای شیمیایی، خشونت‌های رفتاری و معلولیت‌ها در این گروه قرار می‌گیرند.
- ترویج سلامت در طول زندگی:

مسائلی مانند بهداشت تولید مثل، بهداشت کودکان و افراد بالغ، پیر شدن و مسائل مرتبط با سلامتی افراد پیر و عوامل اجتماعی مرتبط با سلامت در این دسته قرار می‌گیرند.

فرصتی برابر برای بقا، رشد، تکامل و تحقق حداکثر ظرفیت هایشان را بدون تبعیض و جهت گیری خاص داشته باشند. چنین امری همسو با اصول پیمان نامه حقوق کودک نیز هست. هدف از اجرای رویکرد مبتنی بر برابری در برنامه ها و سیاست های یونیسف؛ درک و بررسی دلایل و ریشه های نابرابری است تا همه کودکان، به خصوص آن دسته که در معرض بیشترین محرومیت ها در جامعه قرار گرفته اند، بتوانند برای بقا و رشد و پرورش خود از آموزش، خدمات بهداشتی و درمانی، آب سالم، حمایت و دیگر خدمات مورد نیاز بهره گیرند.

دفتر کمیساریای عالی سازمان ملل متحد در امور پناهندگان:

دفتر کمیساریای عالی سازمان ملل متحد در امور پناهندگان (UNHCR) توسط مجمع عمومی سازمان ملل متحد در سال ۱۹۵۰ تاسیس شد. هدف از تاسیس آن محافظت و حمایت از پناهندگان و یاری رساندن در امر بازگشت یا اسکان مجدد آن ها می باشد. وظیفه کمیساریای عالی پناهندگان سازمان ملل، رهبری و هماهنگ نمودن فعالیت های بین المللی برای محافظت و رفع مشکلات پناهندگان در سراسر جهان می باشد.

هدف اولیه این سازمان، حراست از حقوق و سلامتی پناهندگان است. این سازمان می کوشد تا از احترام به حقوق پناهندگان و سلامت آن ها در کشورهای دیگر، بازگشت داوطلبانه آن ها به کشور خود، اسکان مجدد آن ها در کشور ثالث و ... مطابق قوانین بین المللی اطمینان حاصل کند.

این سازمان با ستادی در حدود پنج هزار نفر در بیش از یکصد و بیست کشور در حال کمک کردن به حدود بیست میلیون نفر فعال است.

اخلاقی کار با کودکان را در کشورها پیاده کند. یونیسف در سال ۱۹۴۶ میلادی از سوی سازمان ملل متحد و با هدف ارائه غذا، لباس و مراقبت های بهداشتی به کودکان اروپایی آسیب دیده از جنگ جهانی دوم تاسیس شد. طولی نکشید که ماموریت این سازمان گسترش یافت و در سال ۱۹۵۳ میلادی، یونیسف رسماً به سازمانی دائم تحت نظارت سازمان ملل تبدیل شد. امروز یونیسف در بیش از ۱۵۵ کشور جهان فعال است و به احقاق حقوق کودکان در زمینه بقا، رشد و تکامل و حمایت کمک می کند.

● یونیسف در ایران:

یونیسف و دولت ایران از سال ۱۹۶۳ میلادی برنامه های مشترکی به نفع کودکان اجرا کرده اند. در ابتدا، برنامه های یونیسف بر روی مسائل سلامت و تغذیه متمرکز بود؛ اما در سال های بعد، دامنه فعالیت ها به آموزش دختران، توانمندسازی زنان برای فعال تر بودن در جامعه، اطلاع رسانی راجع به اچ آی وی/ایدز برای افراد در معرض خطر و ترویج قوانین حامی حقوق کودک گسترش یافت.

● رسالت اصلی و اولویت ها در ایران و جهان:

یونیسف با همکاری دیگر آژانس های سازمان ملل، متعهد است به شرکای دولتی خود در تحقق آرمان های توسعه هزاره کمک کند. از آنجا که شش آرمان از هشت آرمان توسعه هزاره به کودکان و زنان مربوط می شوند، سند توسعه هزاره از اهمیت بیشتری برای یونیسف برخوردار است.

در سطح بین المللی، یونیسف پنج حوزه اصلی را در ارتباط با اصول کلیدی آرمان های توسعه هزاره در "سند راهبردی میان دوره ای" خود مشخص کرده است. این سند، راهنمای کمک های یونیسف در زمینه توسعه در سراسر جهان است

● حوزه های اصلی فعالیت یونیسف:

- بقا و رشد کودکان
- آموزش پایه و برابری جنسیتی
- HIV/ایدز و کودکان
- حمایت از کودکان در مقابل خشونت، بهره کشی و سوء استفاده
- ترویج سیاستگذاری و مشارکت در راستای حقوق کودک.

به این منظور یونیسف با استفاده از رویکردی مبتنی بر برابری، قبل از هر چیز، به حقوق و نیازهای کودکان نیازمند رسیدگی می کند. در یونیسف، برابری به معنای آنست که همه کودکان

باشد، می رساند تا جان قربانیان جنگ، درگیری های داخلی و یا سوانح طبیعی را نجات دهد. بعد از خاتمه علت بحران، هم چنان به گذارسانی به جوامعی که به کمک برای بازسازی معیشت خود نیاز دارند، ادامه می دهد.

برنامه جهانی غذا، بخشی از نظام سازمان ملل متحد است که بودجه آن به صورت داوطلبانه تأمین می شود.

کارمندان برنامه جهانی غذا اغلب در نواحی دور افتاده مشغول به کار می باشند و به طور فعال به گرسنگان نیازمند خدمت می کنند.

شاخه کمک غذایی سازمان ملل متحد:

(WFP) بزرگترین نهاد انسانی جهان است. این سازمان از طریق اداره مرکزی خود در رم و بیش از ۸۰ دفتر در کشورهای دیگر، جهت کمک به مردمی که قادر به تأمین غذای کافی جهت اعضای خانواده خود نیستند تلاش می کند.

برنامه جهانی غذا در راستای رسیدن به اهداف اصلی خود، یعنی ریشه کن کردن گرسنگی و سوء تغذیه بواسطه رفع نیازهای غذایی تلاش می کند. برنامه جهانی غذا پنج هدف استراتژیک دارد که عبارت است از:

- نجات جان افراد و حمایت از امرار معاش در مواقع اضطراری
- جلوگیری از گرسنگی حاد و سرمایه گذاری برای آمادگی در مقابل بلایای طبیعی و کاهش اثرات آن
- بازگرداندن و بازسازی زندگی و امرار معیشت ها بعد از جنگ و بلایای طبیعی یا در شرایط گذار
- کاهش گرسنگی مزمن و کمبود تغذیه ای
- تقویت تواناییی ملت ها برای مهار گرسنگی از طریق سیاست های واگذاری و خرید محلی
- از مجموعه فعالیت های برنامه جهانی غذا میتوان موارد زیر را نام برد:

- مقابله با کمبود ریز مغذی ها
- سعی در کاهش مرگ و میر کودکان
- بهبود سلامتی مادران
- مبارزه با بیماری هایی از قبیل اچ آی وی
- پروژه های غذا در ازای کار که به ارتقاء محیطی و ثبات اقتصادی و فرهنگی محصولات کمک می کند.

برنامه جهانی غذا تخصص هایی نظیر بررسی امنیت غذایی، تأمین مواد غذایی و لجستیک را گسترش داده است، به نحوی که از بهترین راه حل ها برای گرسنگی در دنیا اطمینان حاصل نماید. در مواقع اضطراری، غذا را به هر جا که بدان نیاز

برنامه عمران سازمان ملل متحد:

برنامه پیشرفت و توسعه ملل متحد یا UNDP، یا به عبارت دیگر شبکه های جهانی توسعه ملل متحد، بزرگترین مرجع کمک کننده برای توسعه کشورها در سطح جهان است. UNDP هیئت اجرایی در داخل انجمن های اقتصادی و اجتماعی این ملل است. مدیر اجرایی برنامه این سازمان، سومین عضو ارشد سازمان ملل متحد پس از معاون سازمان ملل متحد و جانشین وی است.

اداره مرکزی UNDP در شهر نیویورک، بطور کامل با مشارکت اختیاری کشورهای عضو این سازمان، بنیان نهاده شد. این سازمان در ۱۶۶ کشور، دفتر دارد که با دولت های محلی همکاری دارند تا چالش های مربوط به توسعه کشور، ظرفیت ساخت و ساز و ظرفیت توسعه محلی را حل کنند. UNDP، مشاوره های کارشناسی، آموزشی و کمکهایی را برای پیشرفت و توسعه کشورها به ویژه کشورهای کمتر توسعه یافته ارائه می دهد. UNDP بیشتر روی کاهش فقر، ایجاد دولت های دموکراتیک، آموزش راه های پیشگیری از بیماری هایی نظیر ایدز، حفظ محیط زیست و انرژی و مقابله با بحران ها و بازسازی و اصلاح، تمرکز دارد.

رئیس جمهور و وزیر کشور به مسئولیت های خود عمل نموده است که در زیر به طور مشروح تر مورد بررسی قرار می گیرد.

● **کارگروه های تخصصی سازمان:**

- کارگروه ارتباطات و فناوری اطلاعات
- کارگروه بهداشت و درمان با مسئولیت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و ریاست وزیر مربوطه
- کارگروه خشکسالی، سرمازدگی و مخاطرات کشاورزی (زراعت باغداری، دامداری، آبریان و طیور) با مسئولیت وزارت جهاد کشاورزی و ریاست وزیر مربوطه
- کارگروه حمل و نقل، شریان های حیاتی، بلایای جوی و طوفان با مسئولیت وزارت راه و شهرسازی و ریاست وزیر مربوطه
- کارگروه تشکل های مردم نهاد با مسئولیت وزارت کشور و ریاست معاون امور اجتماعی، فرهنگی و شوراهای وزارت کشور ایران
- کارگروه بیمه، بازسازی و بازتوانی، تأمین و توزیع ماشین آلات، آواربرداری ساختمان ها، آتش نشانی، مواد خطرناک و انتقال و تدفین متوفیان با مسئولیت وزارت کشور و ریاست معاون امور عمرانی و رئیس سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور
- کارگروه امنیت و انتظامات با مسئولیت وزارت کشور و ریاست معاون امنیتی و انتظامی وزارت کشور
- کارگروه امور سیل و مخاطرات دریایی، برق، آب و فاضلاب با مسئولیت وزارت نیرو و ریاست وزیر مربوطه
- کارگروه تأمین سوخت و مواد نفتی با مسئولیت وزارت نفت و ریاست وزیر مربوطه
- کارگروه مخاطرات زلزله، لغزش لایه های زمین، ابنیه، ساختمان و شهرسازی با مسئولیت وزارت راه و شهرسازی و ریاست وزیر مربوطه
- کارگروه تأمین مسکن با مسئولیت وزارت راه و شهرسازی (بنیاد مسکن انقلاب اسلامی)
- کارگروه مخاطرات زیست محیطی با مسئولیت سازمان محیط زیست و ریاست رئیس مربوطه
- کارگروه آموزش و اطلاع رسانی با مسئولیت سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران و ریاست رئیس مربوطه
- کارگروه امداد و نجات و آموزش همگانی با مسئولیت جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران با ریاست رئیس سازمان امداد و نجات

وزارت کشور
سازمان مدیریت بحران کشور

سازمان مدیریت بحران:

با استناد به قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور مصوب ۸۶/۱۰/۲۵ سازمان مدیریت بحران کشور به منظور ایجاد مدیریت یکپارچه در امر سیاست گذاری، برنامه ریزی، ایجاد هماهنگی و انسجام در زمینه های اجرائی و پژوهشی، اطلاع رسانی متمرکز و نظارت بر مراحل مختلف مدیریت بحران و ساماندهی و بازسازی مناطق آسیب دیده تشکیل می گردد.

هدف از تشکیل این سازمان، استفاده از همه امکانات و لوازم مورد نیاز وزارتخانه ها، موسسات و شرکت های دولتی و عمومی، بانک ها و بیمه های دولتی، نیروهای نظامی و انتظامی، موسسات عمومی غیردولتی، شوراهای اسلامی، شهرداری ها، تشکلهای مردمی، موسساتی که شمول قانون بر آن ها مستلزم ذکر نام است، دستگاه های تحت امر مقام معظم رهبری و نیروهای مسلح در صورت تفویض اختیار معظم له، جهت بهره مندی بهینه از توانمندی های ملی منطقه ای و محلی در مواجهه با حوادث طبیعی و سوانح پیش بینی نشده.

در تمام کشورهای دنیا، مدیریت ملی بحران عموماً بر عهده حکومت است. در برخی کشورها مدیر بحران رئیس قوه مجریه است، ولی در اکثر آن ها مدیر بحران عضو قوه مجریه (به ویژه در سطح ریاست جمهوری و وزارت کشور) است. نمایندگان منطقه ای دولت (استاندار، فرماندار، بخشدار) زیر نظر وزیر کشور عمل می کنند. همچنین شهرداری ها و دهیاری ها (دولت های محلی) علیرغم استقلال نسبی خود، با وزارت کشور هماهنگی به عمل می آورند. مدیریت بحران در کشور ایران نیز از این قاعده مستثنی نبوده و در مسیر تحولی خود بطور متناوب تحت نظر ریاست جمهوری، معاون اول رئیس جمهور، نخست وزیر، معاون اجرایی

کرده اند. سازمان اورژانس کشور وظایف تخصصی این امر را با کمک ارگان های دیگر مثل آتش نشانی، پلیس و جمعیت هلال احمر انجام می دهد. ساز و کار هر یک از این ارگان ها به این صورت است که در مرکز استان و شهرستان و گاهی شهرها و روستاها یک مرکز دریافت پیام از طریق تلفن دارند و مردم با گرفتن شماره های سه رقمی به این اطلاعات حادثه و محل وقوع را گزارش میکنند. بلافاصله نزدیک ترین تیم عملیاتی به محل اعلام شده، توسط بی سیم و تلفن فراخوانده و اعزام میشود. رسیدن سریع آمبولانس به مددجو به مسائل ترافیکی، صحت و پیچیدگی آدرس و مسیر بستگی دارد. فوریت های پزشکی وظیفه اصلی رسیدگی به شرایط جسمی و روحی بیماران و سانحه دیدگان، شروع اقدامات درمانی و در صورت نیاز انتقال مصدوم و یا بیمار بر را عهده دارد.

آشنایی با سیستم فراخوان و اعزام:

در کشور ما تنها راه فراخوان سازمان های امدادی، تماس تلفنی است. به همین منظور، شماره های سه رقمی برای این کار در نظر گرفته شده است که تماس با این شماره ها، رایگان و با اکثر گوشی ها حتی بدون سیم کارت امکان پذیر است.

۱۱۲

۱۱۵

۱۲۵

۱۱۰

سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی:

سازمان آتش نشانی برای اولین بار در سال ۱۳۲۱ در تبریز تاسیس شد و واحدهای آتش نشانی رسمی دیگر در مکان هایی که پالایشگاه دارند، تاسیس شد. سازمان های آتش نشانی با هدف اصلی نجات جان و اموال ها انسان تشکیل شده اند؛ بنابراین یک آتش نشان قادر است در بحرانی ترین شرایط محیطی و زیان آورترین شرایط کاری به یاری حادثه دیدگان بشتابد.

■ وظایف سازمان آتش نشانی در حوزه عملیات:

(۱) اطفاء حریق در آتش سوزی منازل مسکونی، ساختمان های تجاری و صنعتی، وسایل نقلیه، کارخانجات، اماکن عمومی و دولتی، دامداری ها، انباری ها، باغات و مزارع، پارک ها و فضای سبز، معابر، زیاله ها و ...
(۲) امداد و نجات در حوادثی مانند سقوط در چاه، ریزش ساختمان و چاه، تصادفات رانندگی، سقوط از ارتفاع، محبوس شدن افراد در اماکنی مانند آسانسور، نشت گاز، گرفتن انواع حیوانات و جانوران و ...

باتوجه به مسئولیت های خطیر آتش نشانان و حضورشان در مناطق پر خطر، آسیب پذیری آنان در حد بالایی است. علاوه بر این، عوارض و مخاطرات شغلی در حرفه آتش نشانی با بروز و تشدید انواع بیماری های جسمی و روانی جلوه میکند.

سازمان اورژانس کشور:

در کشور ما وظیفه مواجهه با فوریت های پزشکی به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و به تبع آن، دانشگاه های علوم پزشکی کشور واگذار شده است و این دانشگاه ها نیز، واحد تخصصی «مرکز مدیریت حوادث و فوریت های پزشکی» را تشکیل داده و این وظیفه را به آن محول

فصل ۶

آشنایی مقدماتی با سامانه های هشدار دهنده

مطالب آموزشی فصل:

- آشنایی با سامانه هشدارهای سریع در سوانح
- آشنایی با روش های پخش هشدار
- پیام هشدار
- سامانه های هشدار در ایران

سیستم های هشدار اولیه، زنجیره ای از موارد مهم هستند که عبارتند:

- شناخت و ترسیم نقشه مخاطره
- پایش و پیش بینی حوادث قریب الوقوع
- پردازش و انتشار اخطارهای قابل فهم برای سیاست گذاران و مردم
- به کار بستن اقدامات مناسب و به موقع، در پاسخ به اخطارها

● عوامل مهم در انتخاب نوع و روش هشدار:

عوامل مهم در انتخاب نوع و روش هشداردهنده ها شامل: فراوانی، پیامدها، سرعت وقوع و طول زمان هشدار دهنده قبلی، وسعت و محدوده اثر آن، توان تخریب، قابلیت پیش بینی مشکوک یا کنترل نامطمئن حادثه، نیروهای انسانی و مسئولیت های قانونی می باشد.

طراحی و اقدام سیستم هشدار سریع باید بر مبنای همکاری، تبادل اطلاعات و تدبیر گروهی باشد تا نتایج آن برای جامعه ملموس و عینی شود. به منظور شناسایی و ارزیابی اطلاعات مورد نیاز کاربران، سیستم هشدار سریع باید یک ارتباط تنگاتنگ هم با بخش های خصوصی و هم با بخش های عمومی برقرار کند.

بعد از مرحله انتقال هشدار سریع، پاسخ سریع به هشدار مطرح می شود و نیروهای امدادی و عملیاتی باید خود را با این هشدارها سازگار و توانایی پاسخ سریع به هشدارها و وقایع را در خود ایجاد کنند تا واکنش سریعی به هشدارها نشان دهند.

در بحث واکنش سریع به هشدارها، هم دستگاههای اجرایی موظف هستند و هم مردم عادی؛ دستگاههای اجرایی و نیروهای امدادی با آمادگی بالا و ایجاد چابکی در خود و انجام عملیات در کوتاه ترین زمان و مردم عادی با توجه به هشدارها و دوری از محل حادثه می توانند واکنش سریعی نسبت به هشدارها داشته باشند.

مردم لازم است در مورد دریافت پیام از سیستمهای هشدار سریع و واکنش صحیح در زمان مناسب آموزش دیده باشند، زیرا در صورتی که تمرین و آمادگی قبلی در این زمینه وجود نداشته باشد، اعلام هشدار می تواند موجب آشفتگی و از آن مهم تر، افزایش خطرات به ویژه در اماکنی که تجمع افراد زیاد است را به همراه داشته باشد. عموم مردم لازم است قبل از بروز سانحه با نوع خطرات بالقوه، انواع هشدارها، تخلیه اضطراری در زمان حوادثی چون سیل و... راه های فرار موجود، و

اصول هشدار و فراخوان:

● هشدار چیست:

آگاه کردن یک سری افراد یا عموم جامعه که ما مد نظر داریم، برای اتفاقی که احتمال وقوع آن در آینده خواهد بود.

● سامانه هشدارهای سریع:

وقوع سوانح و خسارات فراوان جانی و مالی آن ها، موجب شده است تا دولت ها همواره در فکر روشهایی برای کاهش اثرات زاینبار سوانح باشند.

عدم آمادگی در مقابله با بلایا موجب عدم توسعه پایدار جوامع و ایجاد تلفات و خسارات سنگین به آن ها شده است. جدا از آسیب های جبران ناپذیری که بلایا و حوادث به بار می آورند، عدم پیشگیری و فقدان آمادگی برای پاسخ مناسب و موثر، می تواند خالق یک تراژدی دردناک باشد.

در میان جنبه های مهم آمادگی در بلایا، سامانه هشدار اولیه می تواند آمادگی پاسخ گویی به حوادث را با قابلیت های در دسترس، به بالاترین سطح ممکن برساند.

این سیستم ها با هدف اطلاع رسانی به مردم، بخش های خدماتی، مدیران و سایر سازمان ها قبل از وقوع سانحه طراحی و به کارگیری می شوند. پیشرفت تکنولوژی های نوین در چند سال اخیر از یک سو و استفاده از اطلاع رسانی سریع و موثر از سوی دیگر، سبب کاهش خسارات جانی و مالی فراوان شده است.

عملکرد این سیستم ها در شرایط مختلف، تفاوت های عمده ای دارد که این شرایط می تواند با نوع مخاطره، موقعیت جغرافیایی، نوع کاربری محل و مواردی دیگر، متفاوت باشد. به عنوان مثال، سیستم های هشدار سریع در زلزله معمولا از چند ثانیه تا چند ده ثانیه قبل از وقوع، هشدار لازم را اعلام می کنند.

اطلاعات لازم را در سریع ترین زمان ممکن قبل از وقوع زلزله در اختیار مدیران قرار می دهد.

• سیستم شناسایی تغییرات در پارامترهای جوی: بر اثر وقوع زلزله های بزرگ در این سیستم تلاش عملی زیادی جهت ایجاد ارتباط معنی دار بین تغییرات عوامل زمین شناسی و حتی جوی ، با وقوع زمین لرزه انجام گرفته است.

• دستگاه هشدار دهنده زلزله: اساس کار این دستگاه مبتنی بر ثبت مشخصات امواج مربوط به زلزله می باشد. این دستگاه قابل استفاده در منازل و مراکز عمومی بوده و قادر به اعلام هشدار قبل از وقوع زلزله می باشد. لازم به ذکر است که تنها نمونه آزمایشگاهی این دستگاه تهیه شده.

• سامانه هشدار زلزله: سامانه ای برای اطلاع رسانی سریع زمین لرزه های بزرگ قریب الوقوع است که با دریافت و بررسی امواج انتشار یافته از کانون زلزله، می تواند دست کم لحظاتی قبل از وقوع زلزله، آن را اعلام و نسبت به آن هشدار دهد. اعلام سریع این هشدار به ساکنان و همچنین مراکز حساس (مانند خطوط انتقال گاز، سیستم حمل و نقل و نیروگاه ها) می تواند موجب پایین آوردن آسیب های جانی و مالی ناشی از این بلا ی طبیعی شود. سامانه هشدار سریع زمین لرزه نخستین بار حدود هفتاد سال قبل در ژاپن استفاده شد.

● سامانه های هشدار دهنده در ایران:

سازمان هواشناسی از طریق بررسی داده های حاصل از اطلاعات ماهواره ای و نقشه ها اقدام به اعلام هشدار از طریق مراجع قانونی (سازمان صدا و سیما و ارسال اطلاعات به سازمان های مربوطه) می نماید.

علم مدیریت بحران در ایران، با وجود حادثه خیز بودن کشور، دارای سابقه زیادی نیست. داده های علمی موجود عمدتاً حاصل پژوهش، تالیف و ترجمه در سال های اخیر است؛ ضمن آن که بخش قابل توجهی از این داده ها، به شکل اجرایی بومی سازی نشده است. بدین ترتیب، سیستم های هشدار سریع نیز آن چنان که باید در زمینه مخاطرات مختلف آماده سازی و به کار گیری نشده است.

در زمینه مخاطرات جوی (وزش باد، توفان، بارش برف و باران)، سازمان هواشناسی از طریق بررسی داده های حاصل از اطلاعات ماهواره ای و نقشه ها اقدام به اعلام هشدار از طریق مراجع قانونی (سازمان صدا و سیما و ارسال اطلاعات به سازمان های مربوطه) می نماید. در تهران نیز سازمان

بهترین راه برای جلوگیری از خسارت و از بین رفتن اموال کاملاً آگاهی داشته باشند.

در زمان اعلام هشدار، معمولاً فرصتی برای تفسیر، آموزش و راهنمایی دریافت کنندگان پیام نخواهد بود، بنابراین لازم است افراد شناخت و درک صحیح از مفهوم هشدار داشته باشند.

به طور مثال، در زمان بروز سیلاب و نیاز به تخلیه منازل مردم منطقه در زمان هشدار، لازم است راه های خروج، برداشتن لوازم ضروری که از قبل آماده شده، تقسیم وظایف، همراهی با نیروهای امداد رسان و... را بدانند و از آن ها پیروی کنند.

● روش های اعلام هشدار:

سامانه های هشدار زود هنگام، شامل زنجیره ای از اقداماتی مانند شناخت مخاطرات و ترسیم نقشه آن، پایش و پیش بینی حوادث قریب الوقوع، پردازش اطلاعات و انتشار اخطارهای قابل فهم برای مردم و همچنین انجام اقدامات مناسب و به موقع در پاسخ به این هشدارها می باشد.

هشدارها می توانند از بستر های متفاوتی رسانه های محلی (دیداری و شنیداری)، شبکه های تلفن همراه، آژیرها و بلندگوهای نصب شده در اماکن مختلف و مانند آن منتشر شوند. روش های اعلام هشدار می توانند شامل موارد زیر باشند:

- پیام رادیویی
- بلندگو
- کشیدن نوار خطر در صحنه ی حادثه
- چراغ خطر در مواقعی که دید کم باشد
- دوک خطر
- تابلو ایست
- آتش
- چراغ هالوژن
- آژیر
- چراغ گردان

● هشدار در زلزله:

سیستم های مختلفی جهت جمع آوری اطلاعات قبل از وقوع زلزله و بهره گیری در هشدار قبل از سانحه وجود دارد. در این قسمت سعی می کنیم شما را با نمونه هایی از آن ها آشنا کنیم.

• سامانه هشدار سریع: با بهره گیری از شبکه شتاب نگاری جنبش شدید زمین خصوصاً در کلان شهرها قابل استفاده می باشد. توزیع ایستگاه های این شبکه چنان است که کل گستره شهری و بر روی پهنه گسل های فعال را پوشش می دهد و

هستند؛ که البته، این روش به دلیل وجود ملاحظات مختلف در پاره ای از موارد در مورد هشدارهای قبل از وقوع سوانح با مشکلاتی مواجه است. لازم به ذکر است که در سال ۱۳۹۴، پژوهشگاه بین المللی زلزله در تهران، راه اندازی شده است که در این پژوهشگاه، سیستم کامل هشدار سریع زلزله به سنسورهای شتاب نگار با سرعت و دقت بالا مجهز است و لازم است با گسترش به سایر شهرها و افزایش شبکه، تکمیل شود.

پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران، با نصب ۸۰۰ بلندگوی اعلام خطر و هم چنین تعدادی دستگاه لرزه نگار در نقاط مختلف شهر (بر اساس موقعیت گسل ها)، مقدمات استقرار و راه اندازی سیستم های هشدار سریع را فراهم نموده است؛ اما آن چه مسلم است، تا رسیدن به حداقل شرایط مورد انتظار با در نظر داشتن میزان حادثه خیزی شهرهای مختلف کشور، فاصله زیادی وجود دارد و هم چنان گسترده ترین بستر موجود به منظور اعلام هشدار، شبکه های رادیویی و تلویزیونی

مراحل و اقدامات پیام هشدار اولیه

مرحله	عنوان	اقدام لازم
زرد	معادل "اطلاعیه" سازمان هواشناسی	گوش به زنگ باشید.
نارنجی	معادل "خطاربه" سازمان هواشناسی	۱ - گوش به زنگ باشید. ۲ - آماده تخلیه منزل باشید.
قرمز	معادل تصمیم ستاد مدیریت بحران منطقه یا محله برای تخلیه	پس از اعلام مسئولین و با هماهنگی آنان، منزل را تخلیه کنید و به مناطق امن پناه ببرید.

